

פסקי תשובות אורח חיים סימן שכז אות ג

מברשת שיניים, משחת שיניים, מי פה, סילונית, וניקוי שיניים תותבות

מברשת שיניים

כתב המחבר "אין מגרדין בכלי העשוי לכך". דהוא כעובדין דחול (מ"ב סק"ח), ואם היה לו כלי המיוחד לשבת שרי (מ"ב סק"י). ובכלל זה השימוש ב'מברשת שיניים', ולאילו האיסטוניסים [ולמי שאינו איסטניס אין כדאי לו להשתמש כלל בשבת ויו"ט במברשת שיניים, אף שיש צדדי היתר (וכדלקמיה), ובמכתב הנדפס בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ל"ה כתובה לשאלת ג"א לענין כמה סברות היתר שימוש במברשת שיניים, כותב הגרשו"א במכתבו "כנים הם דברי הדר"ג שיש כמה פנים להיתר, ולעני"ד הם מדברים המותרים שנהגו בהם איסור, ורבים מהיראים רואים בו איסור חמור עד מאוד, ואני לא ידעתי איסור" וכו', עיין שם]. אשר קשה להם מבלי צחצוח השיניים בשבת ויו"ט, יש להתיר להם על ידי שיקפידו על כל התנאים דלהלן: א. מברשת מיוחדת לשבת ויו"ט, השונה במראה מהמברשת שמשתמש בה בחול. ב. שתהיה המברשת בעלת שערות רכות, מחוטי ניילון המוחברים בחוזק, שלא יעקרו נימין מהם. ג. לא יטבול ולא ירטיב את המברשת במים, אלא רשאי ללחלח פיו במים או במי פה ולצחצח במברשת. ד. שלא יהיה 'פסיק רישא' להוצאת דם מהחניכיים (כל אחד לפי טבעו). ה. אחר גמר הצחצוח לא ישטוף וינקה את המברשת, אלא יניחה על מקומה כמות שהיא.

וד' התנאים הנ"ל מובאים בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' מ"ט ונ', והתנאי החמישי בשו"ת אגרות משה ח"א סי' קי"ב, והוא משום מכין לחול, כי אין צריך לו שוב בשבת, וכן בשאר פוסקי זמנינו מובא חלק מהתנאים דלהלן, וע' קצוה"ש סי' קל"ג הערה ט"ז, שו"ת שבט הלוי ח"ה סי' מ"ה. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פלי"ה אות וי) מיקל טפי שאין חשש סחיטה במברשת אף אם מטבילו במים, כי יש לו בית אחיזה, וכדלעיל שו"ע סי' ש"כ סעי' י"ז, אמנם שאר הפוסקים הנ"ל חילקו בין הדבקים,

משחת שיניים

ולענין השימוש במשחת שיניים בעת הרחיצה, אם כי יש המתירים למי שצער לו בלעדין נע' בקצות השלחן סי' קל"ח הערה ל"א (ועיי"ש שלא יניח המשחה על המברשת, ויצחצח דרכו בחול, משום עובדין דחול אלא ימרח המשחה באצבעותיו על שיניו ויצחצח, ובשו"ת יבי"א דלהלן דוחה דבריו), שו"ת יבי"א ח"ד סי' ל' בהרחבה גדולה שאין בזה משום ממרח כיון שאין כוונתו אלא לנקות השיניים ולשטוף ולא שיהיה המירוח עליהן]. מכל מקום למעשה רבים מגדולי פוסקי זמנינו אוסרים זאת בהחלט משום חשש 'ממרח' נע' שו"ת מנחת יצחק שם, שו"ת אג"מ שם, שו"ת אהל משה ח"ב סי' צ"ח, שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סי' ל', שערים המצויינים בהלכה סי' פ' סקמ"ח, שו"ת אור לציון שם, שו"ת משנה הלכות ח"ה סי' נ"ב, שו"ת אבני ישפה ח"ב סי' ל"ב בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל, וטעם האוסרים דכיון דברצונו וכוונתו למרוח המשחה על שיניו, אפילו אינו אלא לרגע קט, הרי זה בכלל ממרח]. וכן יש להורות כי הרי באפשרות להשתמש במי פה, או להכניס לפיו משחת השיניים (בלא למרוח על השיניים) ולשטוף ולהדיח במים בתוך פיו, או לערבב המשחה במים שבכוס ולשטוף הפה.

סילונית ושיניים תותבות

ומה שמצוי בזמנינו צינור המתזז זרם מים דק (סילונית) המועיל לניקוי השיניים, אפשר להשתמש בו לכתחילה בשבת, ובלבד שלא יהא 'פסיק רישא' להוצאת דם. ושיניים תותבות, רשאי להטבילן במים בשבת, וכשהן בתוך המים רשאי לנקותן בעזרת מברשת שיניים, ואין בזה משום סחיטה, אך לא יסחט ולא ינקה את המברשת לאחר גמר הניקוי.